

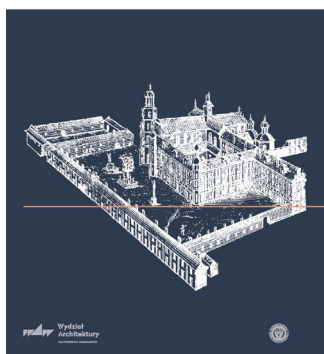
Architecture
and town planning
Quarterly

Kwartalnik architektury
i urbanistyki

Architecture
and town planning
Quarterly
Kwartalnik architektury
i urbanistyki

3/2022
tom VII
ISSN 2543-0446
ISSN 0031-9859

Maciej Dariusz Kossowski, *Tribune Tower w Chicago – lapidarium artefaktów z detalem wawelskiego zamku*, „Kwartalnik Architektury i Urbanistyki”, 2022, z. 3, s. 69-79

Maciej Dariusz Kossowski, *Tribune Tower in Chicago – Lapidary of Artefacts with a Detail from the Wawel Castle*, “Architecture and Town Planning Quarterly”, 2022, no. 3, pp. 69-84 [English version pp. 80-84]

DOI: 10.17388/WUT.2025.0031.ARCH

Tribune Tower w Chicago – lapidarium artefaktów z detalem wawelskiego zamku

Streszczenie

Wybudowany w 1925 r. w centrum Chicago 36-piętrowy wieżowiec Tribune Tower słynny jest nie tylko z wyróżniającej się architektury w stylu neogotyckim, ale także z tego względu, że w elewację dolnego poziomu wmurowano 150 detali architektonicznych, kamieni i cegieł z zabytkowych budowli i historycznych miejsc całego świata. Wśród artefaktów znajduje się także detal architektoniczny z zamku królewskiego na Wawelu. Dotychczas był błędnie identyfikowany jako element kolumny. W istocie jest to fragment balasa balustrady z pierwotnego wystroju zamku. Umieszczony został w miejscu honorowym – na marmurowej podstawie, we wnęce z lewej strony drzwi wejściowych do budynku, na wysokości nadproża. Wmurowane w lico ściany wieżowca artefakty na pewno nie są trofeami i emocjonalnymi pamiątkami w rodzaju przedmiotów przywożonych z miejsc podróży. Nie stanowią też ideowej podstawy budynku dziennika, bowiem nie zostały wmurowane w jego posadowienie fundamentowe ani zdeponowane w formie aktu erekcyjnego. Mogą stanowić wyraz więzi z globalnym dziedzictwem kulturowym ludzkości. Część z nich to rodzaj relikwii, jak kamienie z pobojozisk wojennych (Bunker Hill, Alamo, Fort Sumter, Little Bighorn, Pearl Harbour, Omaha Beach), miejsc poświęconych (Bazylika św. Piotra, katedry w Paryżu, Rouen, Kolonii, Wiedniu i Trondheim) i świętych (Grota Narodzenia Chrystusa w Betlejem). Wszystkie są wyrazem tożsamości narodowej i pamięci historycznej zwizualizowanej w ekspozycji publicznej. Ale mogą też być przejawem pychy i megalomanii, przeświadczenia, że wieża dziennika „Chicago Tribune” przewyższa pozostałe budowle świata i konsoliduje ich wartości. Rzeczywistych intencji Roberta Rutherforda McCormicka, ideowego twórcy tej koncepcji, nie poznamy chyba nigdy, choć zapewne łącznie scalały się one w tygłu tego kosmopolitycznego miasta.

Słowa kluczowe

Chicago | Tribune Tower | Robert R. McCormick | zamek na Wawelu | pamiątki historii

Maciej Dariusz Kossowski, dr
Centrum Ratownictwa Zabytków Warszawa

Maciej Dariusz Kossowski, PhD
Heritage Rescuing Centre Warsaw

W centrum Chicago przy 425 North Michigan Avenue wznosi się 36-piętrowy wieżowiec korporacji Tribune Media o wysokości 141 metrów (il. 1, 2). Zaprojektowany został w stylu neogotyckim w 1922 r. przez architektów nowojorskich Johna Meada Howellsa i Raymonda Mathewsona Hooda, którzy spośród ponad 260 zgłoszeń wygrali międzynarodowy konkurs rozpisany przez redakcję gazety „Chicago Tribune” na „najpiękniejszy biurowiec współczesnego świata”. Otrzymali

1. Tribune Tower wkrótce po wybudowaniu, ok. 1925 r. Fot. za: ArchDaily, <https://www.archdaily.com/880899/how-chicagos-tribune-tower-competition-changed-architecture-forever>
1. Tribune Tower shortly after construction, ca 1925. Photo from: ArchDaily <https://www.archdaily.com/880899/how-chicagos-tribune-tower-competition-changed-architecture-forever>
2. Tribune Tower obecnie. Fot. Ken Lund, 2013, commons.wikimedia.org
2. Tribune Tower today. Photo: Ken Lund, 2013, commons.wikimedia.org

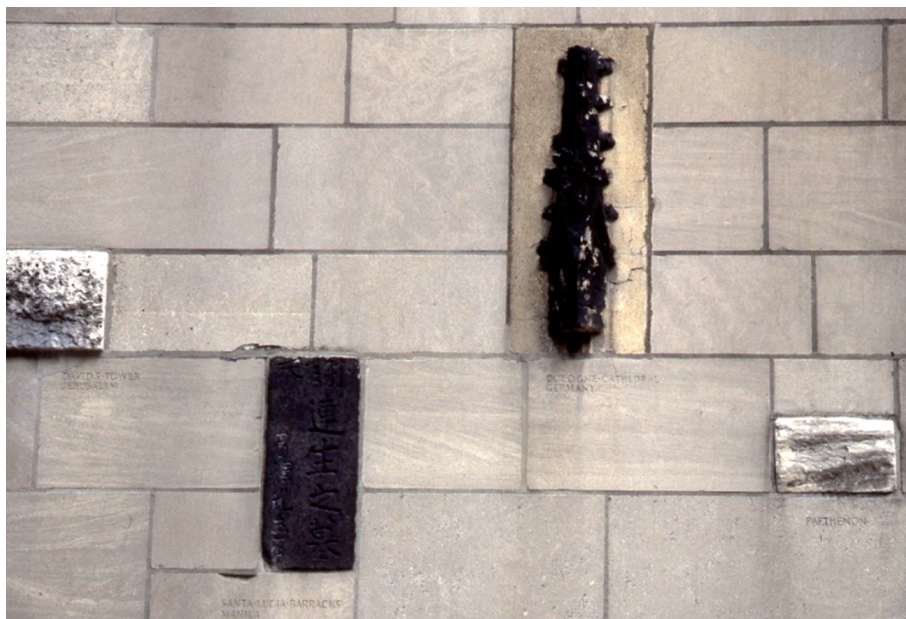
olbrzymią nagrodę w wysokości stu tysięcy dolarów¹. Budowę rozpoczęto w 1923 i ukończono w 1925 r. Dziennik miał w nim siedzibę do 2018 r.² Dawne pomieszczenia zostały obecnie przebudowane w ekskluzywnie rezydencje mieszkalne, zasiedlane od 2021 r.³ Nowa adaptacja gmachu przeprowadzona została z poszanowaniem zasad konserwatorskich. Zachowano niezmienioną wapienną elewację budynku z historycznymi elementami oraz kultowy szyld znaku towarowego Chicago Tribune. Wnętrze przebudowano wprawdzie w zakresie dostosowania pomieszczeń na potrzeby poszczególnych apartamentów, jednak pozostały niezmienione pierwotne trakty komunikacyjne i przestrzeń wspólna wraz z oryginalną dekoracją detali wewnętrznych, w tym oprawą zabytkowych drzwi do wind. Jest więc to nadal jeden z najcenniejszych zabytkowych obiektów architektonicznych Chicago.

¹ *Awards in Architects' competition for new Tribune Building*, „Chicago Tribune”, 3 grudnia 1922 r., s. 3. Materiały archiwalne dotyczące konkursu i budynku znajdują się w zbiorach Ryerson & Burnham Libraries w Instytucie Sztuki w Chicago.

² E. Sadaj, *Siedziba Chicago Tribune idzie pod młotek. W jej murach kamienie ze słynnych budowli z całego świata*, w tym z Wawelu, „Deon 24: portal Radia Deon”, 11 października 2015 r., <https://deon24.com/2015/10/11/siedziba-chicago-tribune-idzie-pod-mlotek-w-jej-murach-kamienie-ze-slynnnych-budowli-z-calego-swiate/> (dostęp 15.11.2022); B. Kamin, R. Ori, *Developers plan city's second-tallest skyscraper next to new Tribune Tower condos*, „Chicago Tribune”, 17 kwietnia 2018.

³ Tribune Tower Residences [ogłoszenie deweloperskie aktualizowane co roku]: <https://tribunetower.com/residences/>.

3.

3. Detale w elewacji Tribune Tower: z Wieży Zamkowej w Jerozolimie, katedry w Kolonii, Partenonu w Atenach i z hiszpańskich koszar Santa Lucia w Manili. Fot. Maciej D. Kossowski 1993

3. Details in the Tribune Tower façade: from the Tower Castle in Jerusalem, Cologne Cathedral, the Parthenon in Athens and Spanish barracks Cuartel de Santa Lucia in Manila. Photo: Maciej D. Kossowski 1993

W elewację z płyt wapiennych dolnego poziomu Tribune Tower wmurowano ułamki detali architektonicznych, kamieni i cegieł z historycznych budowli całego świata, w tym z piramidy Cheopsa w Gizie, Partenonu w Atenach, Łaźni Stabijskich w Pompejach, Koloseum w Rzymie, ruin Leptis Magna w Trypolitanii, skalnego miasta Petra w Jordanii, bazyliki św. Piotra w Rzymie, katedry Notre Dame w Paryżu, norweskiej katedry w Trondheim, katedry św. Szczepana w Wiedniu, katedry w Rouen, katedry w Kolonii (dwa elementy), zamku królewskiego w Sztokholmie, zamku w Edynburgu, opactwa Westminsterskiego i Parlamentu brytyjskiego, pałacu Luksemburskiego, konstantynopolińskiego kościoła Hagia Sophia i meczetu Sulejmana Wspaniałego w Stambule, mauzoleum Taj Mahal, z kambodżańskich świątyń Angkor Wat, Banteay Srei i Ta Prohm, z baszty Tajnickiej na Kremlu, Wielkiego Muru chińskiego, cytadeli w Jerozolimie, łuku triumfalnego w Paryżu, zamku Chillon nad jeziorem Genewskim, a także z krakowskiego zamku na Wawelu (il. 3–14)⁴.

Niektóre z nich to elementy budowlane w postaci bloków kamiennych (całych i fragmentów), płyt oraz mozaik posadzkowych i olicowania ścian a także cegieł. Dość licznie występują rzeźbiarskie ornamenty architektoniczne i płaskorzeźby. Umieszczenie obiektów jest niesymetryczne i na ogół przypadkowe, choć pojawiają się zestawienia tematyczne, bowiem fragment mozaiki z hallu Kancelarii Rzeszy w Berlinie został wmurowany nieopodal artefaktu z Izby Gmin w Londynie. Z północnej zaś strony Illinois Street na wspólnej elewacji znalazły się fragmenty skał z wysp Pacyfiku objętych walkami podczas II wojny światowej.

⁴ Poszczególne artefakty wymienia R. Grossman, *The Tribune rocks*, „Chicago Tribune”, 20 lipca 1999. Zob. także *World Artifacts on the Tribune Tower's Walls*: <https://www.atlasobscura.com/places/world-artifacts-on-the-tribune-tower-walls>; S. Trexler, *Tribune Tower: A Vertical Museum*, (blog *Secret Knowledge of Spaces*) <https://secretknowledgeofspaces.wordpress.com/2018/06/18/tribune-tower-a-vertical-museum/> oraz interaktywny przewodnik *Chicago Tribune: Explore the rocks, bricks and other artifacts on Tribune Tower's walls (interactive guide)*, „Chicago Tribune”, 15 sierpnia 2015 (dostęp: 15.11.2022).

4.

4. Detale z katedry Notre Dame w Paryżu i ze świątyni w prowincji Henan w Chinach.

Fot. Maciej D. Kossowski 1993

4. Detail from the Notre-Dame Cathedral in Paris and a temple in the Henan Province in China.

Photo: Maciej D. Kossowski 1993

5.

5. Detale z katedry Nidaros w Trondheim, fortu w Alamo i ze stadionu bejsbolowego Comiskey Park w Chicago. Fot. za: Atlas Obscura, <https://www.atlasobscura.com/places/world-artifacts-on-the-tribune-tower-walls>

5. Details from Nidaros Cathedral in Trondheim, the Alamo fort and from the Comiskey Park baseball stadium in Chicago. Photo from: Atlas Obscura, <https://www.atlasobscura.com/places/world-artifacts-on-the-tribune-tower-walls>

6. Detal z Pałacu Westminsterskiego w Londynie. Fot.: Atlas Obscura, <https://www.atlasobscura.com/places/world-artifacts-on-the-tribune-tower-walls>

6. Detail from the Palace of Westminster in London. Photo from: Atlas Obscura, <https://www.atlasobscura.com/places/world-artifacts-on-the-tribune-tower-walls>

7. Fragment muru berlińskiego na elewacji Tribune Tower. Fot. Maciej D. Kossowski 1993

7. Fragment of the Berlin Wall on the Tribune Tower's façade. Photo: Maciej D. Kossowski 1993

8. Detal z meczetu Sulejmana w Stambule. Fot.: Atlas Obscura, <https://www.atlasobscura.com/places/world-artifacts-on-the-tribune-tower-walls>

8. A detail from the Süleymaniye Mosque in Istanbul. Photo from: Atlas Obscura, <https://www.atlasobscura.com/places/world-artifacts-on-the-tribune-tower-walls>

7.

8.

9.

10.

9–10. Detal z okolicy Porta Sancta w Watykanie i Notre Dame w Paryżu. Fot.: Atlas Obscura: <https://www.atlasobscura.com/places/world-artifacts-on-the-tribune-tower-walls>

11–12. Detale architektoniczne w elewacji Tribune Tower z Japonii i Chin. Fot.: Atlas Obscura: <https://www.atlasobscura.com/places/world-artifacts-on-the-tribune-tower-walls>

11.

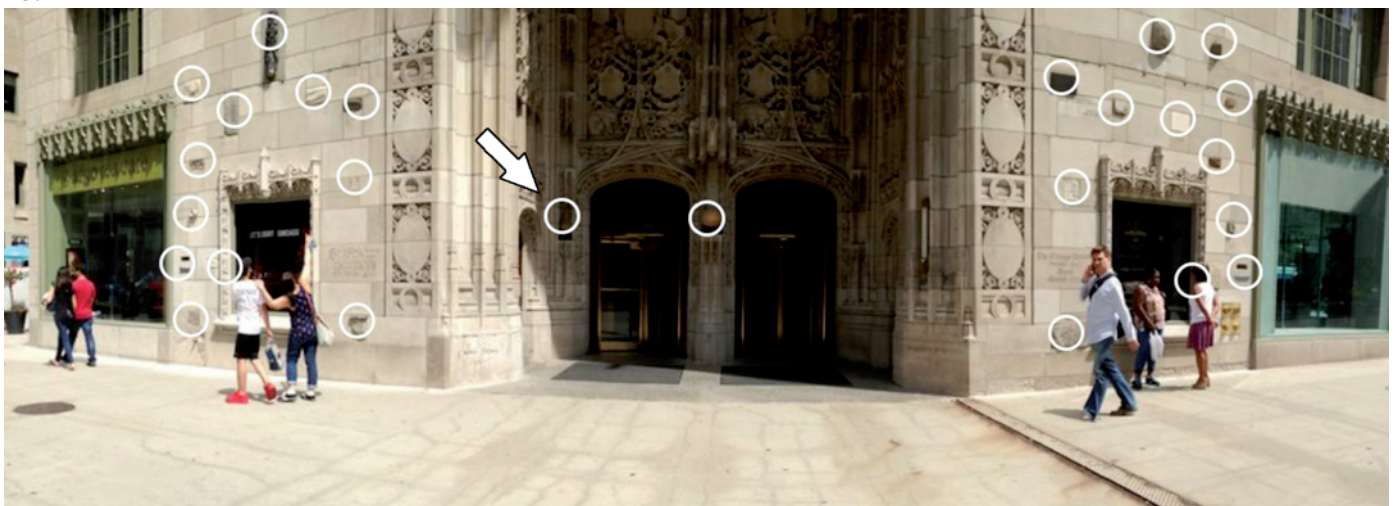

12.

13. Ściana południowa wzdłuż Michigan Avenue. Strzałką oznaczony detal z zamku na Wawelu. Fot.: Chicago Tribune <https://www.chicagotribune.com/news/ct-tribune-tower-wall-artifacts-htmlstory.html>

13.

14.

15.

14. Rozmieszczenie artefaktów od strony wschodniej Illinois Street. Fot.: Chicago Tribune <https://www.chicagotribune.com/news/ct-tribune-tower-wall-artifacts-htmlstory.html>

14. Distribution of artefacts on the east side of Illinois Street. Photo from: Chicago Tribune <https://www.chicagotribune.com/news/ct-tribune-tower-wall-artifacts-htmlstory.html>

15. Robert R. McCormick, wydawca Chicago Tribune, 1925 r. Fot.: Library of Congress, Prints and Photographs, cph.3b300054

15. Robert R. McCormick, publisher of the Chicago Tribune, 1925. Photo from: Library of Congress, Prints and Photographs, cph.3b300054

Oprócz fragmentów architektonicznych wmurowano także naturalia z miejsc o znaczeniu kulturowym i historycznym, w tym kamień z groty Sybilli w Kume oraz kamień z pola bitwy pod Flodden, stoczzonej między Królestwami Anglii i Szkocji w 1513 r. We wnętrzu wieżowca natomiast, w Nathan Hale Lobby, wmurowano jedynie okruszyny tynku ze sklepienia Groty Narodzenia w Bazylice Narodzenia Pańskiego w Betlejem, oprawione w pozłacaną gwiazdę. Zostały one odłupane, czy raczej zeszkrobane (jak odnotowano w publikacji), przez arcybiskupa ortodoksyjnego obrządku greckiego w grudniu 1949 r. i подарowane wraz z czterema małymi fragmentami mozaiki, pod warunkiem, że w żadnym wypadku darczyńca nie może zostać ujawniony publicznie⁵. Artefakty przywozili korespondenci gazety z miejsc, w których przebywali, na prośbę Roberta Rutherforda McCormicka (1880–1955), prawnika, radnego miasta, właściciela i wydawcy „Chicago Tribune” (il. 15)⁶. McCormick nie tylko zachęcił swoich podwładnych do tej działalności, ale osobiście ją zapoczątkował. W 1915 r. przywiózł fragmenty detali ze średniowiecznej katedry św. Marcina w belgijskim Ypres i ratusza w Arras. Gdy wieżowiec powstawał, McCormick postanowił wzbogacić jego elewację. Do korespondentów wysłał w 1923 r. instrukcję: „Jeśli uda ci się zdobyć kamienie o powierzchni około sześciu cali kwadratowych z takich budowli, jak sąd w Dublinie, Partenon w Atenach, Hagia Sophia lub jakakolwiek inna słynna katedra, pałac lub ruiny – może kawałek jednej z piramid – przyslij je”⁷. Licznie zaczęły więc napływać obiekty o boku nawet trzykrotnie przekraczającym wielkość sugerowanych 15 cm.

W ostatnich latach wmurowano ułomek muru berlińskiego oraz fragment konstrukcji stalowej z World Trade Center. W sumie zgromadzono 150 różnego rodzaju artefaktów architektonicznych i naturalnych. Pochodzenie poszczególnych detali oznaczono inskrypcjami. Nie uniknięto przy tym pomyłek. Odłupek wapienia

⁵ A.J. Wharton, *The Tribune Tower: Spolia as Despoliation*, w: *Reuse Value: Spolia and Appropriation in Art and Architecture from Constantine to Sherrie Levine*, red. R. Brilliant, D. Kinney, London and New York 2011, s. 190 (na podstawie materiałów z Archiwum Chicago Tribune „Bethlehem”).

⁶ R.N. Smith, *The Colonel: The Life and Legend of Robert R. McCormick, 1880–1955*, Evanston 2003.

⁷ B. Kamin, *Cubs, Sox bricks on Tribune Tower to honor North Side-South Side rivalry*, „Chicago Tribune”, 14 sierpnia 2015 r.

z piramidy w Gizie opisano jako pochodzący z Gazy. W końcu dostrzeżono pomyłkę i błąd skorygowano⁸. O ile nie budzi etycznych wątpliwości wkomponowanie w budynki niektórych architektonicznych pamiątek oraz artefaktów pochodzących z zasobów krajowych jak fragmentu skały z góry McKinley w Narodowym Parku Denali na Alasce, skamieniałego drewna z Parku Narodowego Redwood, bloku kamiennego z Białego Domu w Waszyngtonie, płytki kamiennej z grobowca Abrahama Lincolna w Springfield, detalu z Independence Hall w Filadelfii czy bloku wapiennego z budynku misji Alamo w San Antonio czy nawet kamienia z Antarktyki, to w pozostałych przypadkach tak już nie jest. Pozyskane zostały często w sposób nielegalny, bez wiedzy i woli ich właścicieli. Niektóre fragmenty zostały zakupione, na przykład od robotników, którzy wykonywali naprawę kopuły bazyliki św. Piotra i sali Klementyńskiej Pałacu Apostolskiego w Watykanie⁹. Nie wszystkie artefakty zostały wmurowane w lico elewacji, wiele z nich było przechowywanych w niewielkim muzeum McCormicka na wyższym piętrze jego wieżowca. Dostawcy na ogół czuli się zaszczytzeni pomagając magnatowi prasowemu w budowaniu jego kolekcji. Fiński dyplomata przemycił z Moskwy kilka cegieł pochodzących z Kremla¹⁰. Przyjaciel McCormicka Henry D. Lloyd dostarczył z Petry ułamki czerwonego i żółtawo-szarego piaskowca¹¹. Korespondent na Bliskim Wschodzie Arthur Veysey przesłał kamienie z doliny Ela z informacją, że nie wie, jakiej wielkości kamień rzucił Dawid w Goliata, więc wysłał różne rozmiary¹².

Nie wszyscy jednak byli pozytywnie nastawieni do idei McCormick'a. Justin D. Hartford, redaktor „The Portsmouth Herald” w New Hampshire na anonos o kawałek artefaktu z Fort William and Mary w New Castle, odpisał ironicznie: „Szczerze mówiąc, nie jestem zbyt entuzjastycznie nastawiony do takich operacji, ponieważ wszyscy zdajemy sobie sprawę, że gdyby taka praktyka stała się powszechna, z dawnych zabytków w całym kraju nie zostałoby nic. Jeśli zechciałbyś zadowolić się drobnym białym piaskiem plażowym z jednego z naszych znanych w całym kraju kąpielisk, do wykorzystania jako część Twojej mieszanki betonowej, z przyjemnością wyświadczymy tę przysługę. Nie mamy jednak ochoty nikomu pomagać w rozbiórce naszych zabytków”¹³. Ostatecznie upragniony fragment został zdobyty inną drogą i ozdabia obecnie ścianę wieżowca od strony Illinois Street.

Detal z zamku królewskiego na Wawelu wypełnia niszę w lewym górnym rogu głównego wejścia do budynku. Natomiast między dwoma obrotowymi drzwiami umieszczona jest kamienna kula armatnia z zamku Pevensey – średniowiecznej fortecy w Anglii¹⁴. Antytetyczna wnęka z prawej strony wejścia pozostała pusta (il. 16–19).

⁸ A.J. Wharton, op. cit., s. 185 oraz podpis pod il. 9.4 na s. 186.

⁹ R. Grossman, op. cit.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ A.J. Wharton, op. cit., s. 188.

¹² R. Grossman, op. cit.

¹³ A.J. Wharton, op. cit., s. 189.

¹⁴ *Pevensey Castle Cannonball Display*, *Chicago Tribune Building*, „American Legion”, 6 września 2021 r. <https://www.legion.org/memorials/253567/pevensey-castle-cannonball-display-chicago-tribune-building> (dostęp 15.11.2022).

16. Portal wejściowy do Tribune Tower. Fot. Maciej D. Kossowski 1993

16. Entrance portal to Tribune Tower. Photo: Maciej D. Kossowski 1993

17. Nadproże wejścia głównego do Tribune Tower. Z lewej strony detal architektoniczny z zamku na Wawelu. Fot.: Tribune Tower, <https://tribunetower.com/vision/>

117. Doorway of the main entrance to the Tribune Tower. On the left, an architectural detail from the Wawel Castle. Photo from: Tribune Tower, <https://tribunetower.com/vision/>

18. Fragment balasa balustrady z zamku na Wawelu. Fot. Maciej D. Kossowski 1993

18. A fragment of a balustrade baluster from the Wawel Castle. Photo: Maciej D. Kossowski 1993

19. Kula armatnia z zamku Pevensey w Anglii. Fot.: American Legion, <https://www.legion.org/memorials/253567/pevensey-castle-cannonball-display-chicago-tribune-building>

19. Cannonball from Pevensey Castle in England. Photo from: American Legion, <https://www.legion.org/memorials/253567/pevensey-castle-cannonball-display-chicago-tribune-building>

16.

17.

18.

19.

20.

21.

Artefakt przywieziony z Polski, prawdopodobnie w 1925 r., umieszczono na marmurowej podstawie z pozłocym napisem: WAWEL / CASTLE / POLAND jako wizualny hołd oddany polskim mieszkańcom Chicago, największej populacji Polaków poza terytorium kraju¹⁵. Według Rona Grossmana dostarczony został przez drużynę polskich bokserów, która przyjechała do Chicago, aby wziąć udział w turnieju Złotych Rękawic¹⁶. Dotąd jest on określany mianem kolumny. W istocie jest to połowa dwulalkowego balasa bez plinty wykutego z piaskowca, który stanowił element balustrady tralkowej. Zapewne jest oryginalnym detalem, który został wymieniony na nowy, a następnie porzucony z powodu uszkodzenia lub służącym za wzór odtworzeniowy podczas prac restauracyjnych i rekonstrukcyjnych prowadzonych na wzgórzu wawelskim od 1916 r. Na wawelskich krużgankach i schodach zewnętrznych dziedzińca arkadowego odtworzone balasy mają węższe przewężenie w okolicy brakującej plinty (il. 20, 21). Natomiast bardziej masywne znajdują się przed bramą Herbową wystawioną w latach 1920–1922 według projektu Adolfa Szyszko-Bohusza (il. 22, 23)¹⁷.

Czymże są te artefakty zebrane z pięćdziesięciu stanów Ameryki i całego świata na ścianach Tribune Tower? Na pewno nie są trofeami i emocjonalnymi pamiątkami w rodzaju przedmiotów przywożonych z miejsc podróży. Nie stanowią też ideowej podstawy budynku dziennika, bowiem nie zostały wmurowane w jego posadowienie fundamentowe ani zdeponowane w formie aktu erekcyjnego. Można je uznać za wyraz więzi z globalnym dziedzictwem kulturowym ludzkości. Część z nich stanowi rodzaj relikwii, jak kamienie z pobożowisk wojennych (Bunker Hill,

20–21. Wawel, balustrada na dziedzińcu arkadowym. Fot. Maciej D. Kossowski 2022
20–21. Wawel Castle, balustrade in the arcade courtyard. Photo: Maciej D. Kossowski 2022

¹⁵ J. Peters, *Why the Chicago Tribune Tower is Not Just Another Skyscraper*, „medium.com”, 29 marca 2018 r., https://medium.com/@julie_52338/why-the-chicago-tribune-tower-is-not-just-another-sky-scraper-8fbc6a784eb (dostęp 15.11.2022).

¹⁶ R. Grossman, op. cit. Informacji Grossmana nie udało się zweryfikować. O udziale polskich bokserów w turnieju nie informuje *I-szy polski rocznik sportowy 1925*, oprac. M. Orłowicz, Warszawa 1925.

¹⁷ P.M. Stępień, *Rekonstrukcja i kreacja w odnowie zamku na Wawelu*, „Ochrona Zabytków”, 2007, nr 2, s. 35.

22. Wawel, brama Herbowa od strony wewnętrznej według projektu Adolfa Szyszko-Bohusza.

Fot. Maciej D. Kossowski, 2022

22. Wawel Castle, the Coat of Arms Gate on the inside, designed by Adolf Szyszko-Bohusz. Photo:

Maciej D. Kossowski, 2022

23. Mur ceglankowy, fragment bramy Herbowej i pomnik Kościuszki – kompozycja głównego wejścia na Wawel według projektu Adolfa Szyszko-Bohusza. Fot. Maciej D. Kossowski 2022

23. Brick wall, fragment of the Coat of Arms Gate and Kościuszko monument – composition of the main entrance to Wawel, designed by Adolf Szyszko-Bohusz. Photo: Maciej D. Kossowski 2022

22.

23.

Alamo, Fort Sumter, Little Bighorn, Pearl Harbour, Omaha Beach), miejsc poświęconych (Bazylika św. Piotra, katedry w Paryżu, Rouen, Kolonii, Wiedniu i Trondheim) i świętych (Grota Narodzenia Chrystusa w Betlejem). Wszystkie są wyrazem tożsamości narodowej i pamięci historycznej, zwizualizowanej w ekspozycji publicznej. Ale mogą też być przejawem pychy i megalomanii, przeświadczenia, że wieża

dziennika „Chicago Tribune” przewyższa wszystkie budowle świata i konsoliduje ich wartości. Rzeczywistych intencji Roberta R. McCormicka, ideowego twórcy tej koncepcji, nie poznamy chyba nigdy, choć zapewne łącznie scalały się one w tyglu tego kosmopolitycznego miasta.

Bibliografia

- Awards in Architects' competition for new Tribune Building*, „Chicago Tribune”, 3 grudnia 1922
- Explore the rocks, bricks and other artifacts on Tribune Tower's walls (interactive guide)*, „Chicago Tribune”, 15 sierpnia 2015
- Grossman R., *The Tribune rocks*, „Chicago Tribune”, 20 lipca 1999
- Kamin B., *Cubs, Sox bricks on Tribune Tower to honor North Side-South Side rivalry*, „Chicago Tribune”, 14 sierpnia 2015
- Kamin B., Ori R., *Developers plan city's second-tallest skyscraper next to new Tribune Tower condos*, „Chicago Tribune”, 17 kwietnia 2018
- Peters J., *Why the Chicago Tribune Tower is Not Just Another Skyscraper*, „medium.com”, 29 marca 2018 https://medium.com/@julie_52338/why-the-chicago-tribune-tower-is-not-just-another-skyscraper-8fbc6a784eb
- Pevensey Castle Cannonball Display, Chicago Tribune Building*, „American Legion”, 6 września 2021 r. <https://www.legion.org/memorials/253567/pevensey-castle-cannonball-display-chicago-tribune-building>
- Sadaj E., *Siedziba Chicago Tribune idzie pod młotek. W jej murach kamienie ze słynnych budowli z całego świata, w tym z Wawelu*, „Deon 24: portal Radia Deon”, 11 października 2015 r., <https://deon24.com/2015/10/11/siedziba-chicago-tribune-idzie-pod-mlotek-w-jej-murach-kamienie-ze-slynnnych-budowli-z-calego-swiate/>
- Smith R.N., *The Colonel: The Life and Legend of Robert R. McCormick, 1880–1955*, Evanston 2003
- Stępień P. M., *Rekonstrukcja i kreacja w odnowie zamku na Wawelu*, „Ochrona Zabytków”, 2007, nr 2
- Trexler S., *Tribune Tower: A Vertical Museum*, (blog *Secret Knowledge of Spaces*) <https://secretknowledgeofspaces.wordpress.com/2018/06/18/tribune-tower-a-vertical-museum/>
- Tribune Tower Residences [ogłoszenie deweloperskie aktualizowane każdego roku]: <https://tribunetower.com/residences/>
- Wharton A. J., *The Tribune Tower: Spolia as Despoliation*, w: *Reuse Value: Spolia and Appropriation in Art and Architecture from Constantine to Sherrie Levine*, red. R. Brilliant, D. Kinney, London and New York 2011
- World Artifacts on the Tribune Tower's Walls*, <https://www.atlasobscura.com/places/world-artifacts-on-the-tribune-tower-walls>

Tribune Tower in Chicago – Lapidary of Artefacts with a Detail from the Wawel Castle

Abstract

Built in 1925 in downtown Chicago, the 36-storey Tribune Tower skyscraper is famous not only for its distinctive neo-Gothic-style architecture, but also for the fact that 150 architectural details, stones and bricks from historic buildings and historical sites around the world were incorporated into the façade of the lower level. Among artefacts is an architectural detail from the Wawel Royal Castle. So far, it has been misidentified as part of a column. In fact, it is a fragment of a balustrade baluster from the castle's original decoration. It was placed in a place of honour – on a marble base, in an alcove to the left of the entrance door to the building, at the level of the lintel. The artefacts embedded in the face of the skyscraper's wall are certainly not trophies and emotional mementos of the type of items brought back from travel destinations. Nor are they form the ideological basis of the newspaper building, as they were not built into its structural foundation or deposited in the form of erection act. They can be an expression of ties to humanity's global cultural heritage. Some of them are a kind of relic, like stones from battlefields (Bunker Hill, Alamo, Fort Sumter, Little Bighorn, Pearl Harbour, Omaha Beach), consecrated places (St. Peter's Basilica, the cathedrals of Paris, Rouen, Cologne, Vienna and Trondheim) and holy sites (Grotto of the Nativity of Christ in Bethlehem). They are all expressions of national identity and historical memory materially visualised in public display. But they can also be a manifestation of hubris and megalomania, a conviction that the tower of the Chicago Tribune surpasses all the world's buildings and consolidates within itself

their values. The actual intentions of Robert Rutherford McCormick, the ideological creator of this concept, will probably never be known, although arguably all jointly they have merged into the crucible of this cosmopolitan city.

Keywords Chicago | Tribune Tower | Robert R. McCormick | Wawel Castle | historical memorabilia

In downtown Chicago at 425 North Michigan Avenue rises the Tribune Media corporation's 36-storey skyscraper, 141 metres high (Fig. 1–2). It was designed in the neo-Gothic style in 1922 by the New York-based architects John Mead Howells and Raymond Mathewson Hood, who won an international competition run by the editors of the *Chicago Tribune* newspaper for the 'most beautiful office building in the modern world' ahead of more than 260 projects. They received a huge prize of one hundred thousand dollars¹. Construction began in 1923 and was completed in 1925, and the journal was based there until 2018². The former premises were then converted into exclusive residential residences, occupied from

¹ Awards in Architects' competition for new Tribune Building, „Chicago Tribune”, 3 December 1922, p. 3. Archival documents relating to the competition and the building itself can be found in the collections of the Ryerson & Burnham Libraries Art Institute of Chicago.

² E. Sadaj, *Siedziba Chicago Tribune idzie pod młotek. W jej murach kamienie ze słynnych budowli z całego świata, w tym z Wawelu*, „Deon 24: portal Radia Deon”, 11 October 2015, <https://deon24.com/2015/10/11/siedziba-chicago-tribune-idzie-pod-mlolek-w-jej-murach-kamienie-ze-slynych-budowli-z-calego-swiatea/> (accessed: 15 November 2022); B. Kamin, R. Ori, *Developers plan city's second-tallest skyscraper next to new Tribune Tower condos*, „Chicago Tribune”, 17 April 2018.

2021³. The new adaptation of the edifice was with respect for conservation principles. The building's unaltered limestone façade with historic features and the iconic Chicago Tribune trademark sign were retained. Although the interior was rebuilt in terms of adapting the premises to the needs of the individual flats, the original circulation routes and communal spaces remained unchanged, along with the original decoration of the interior details, including the framing of the historic lift doors. It is therefore still one of Chicago's most valuable architectural landmarks.

Inlaid into the limestone slab façade of Tribune Tower's lower level are fractions of architectural details, stones and bricks from historic buildings around the world, including the Great Pyramid of Giza, the Parthenon in Athens, the Stabian Baths in Pompeii, the Colosseum in Rome, the ruins of Leptis Magna in Tripolitania, the rock city of Petra in Jordan, St Peter's Basilica in Rome, the Notre-Dame Cathedral in Paris, the Nidaros Cathedral in the Norway's Trondheim, St Stephen's Cathedral in Vienna, Rouen Cathedral, Cologne Cathedral (two pieces), Stockholm Royal Castle, Edinburgh Castle, Westminster Abbey and the British Parliament, Luxembourg Palace, Constantinople's Hagia Sophia Church and Süleymaniye Mosque in Istanbul, Taj Mahal mausoleum, the Cambodian temples of Angkor Wat, Banteay Srei and Ta Prohm, the Tainitskaya Tower in the Kremlin, the Great Wall of China, the citadel in Jerusalem, the Arc de Triomphe in Paris, the Chillon Castle by Lake Geneva, as well as the Wawel Castle in Kraków (Fig. 3–14)⁴.

Some of these are building elements in the form of whole stone blocks or their fragments, slabs and floor mosaics, as well as facing and bricks. Sculptural architectural ornaments and reliefs are quite numerous. The placement of the objects is asymmetrical and generally haphazard, although thematic juxtapositions do appear, as a fragment of a mosaic from the hall of the Reich Chancellery in Berlin was set into the wall not far from an artefact from the House of Commons in London. And on the north side of Illinois Street, the common elevation featured rock fragments from Pacific islands areas affected by fighting of World War II.

In addition to architectural fragments, natural artefacts from places of cultural and historical significance were also embedded, including a stone from the Cave of the Sibyl in Cumae and a stone from the Flodden battlefield, fought between the Kingdoms of England and Scotland in 1513. Inside the skyscraper, however, only shards of plaster from the vault of the Grotto of the Nativity in the Basilica of the Nativity in Bethlehem, framed by a gilded star, are embedded in the Nathan Hale Lobby. They were chipped off, or rather scraped (as noted in the publication), by the Archbishop of the Orthodox Greek Rite in December 1949 and donated together with four small mosaic fragments, on the condition that under no circumstances could the donor be revealed to the public⁵. The artefacts were imported by the newspaper's correspondents from the places where they were staying, at the request of Robert Rutherford McCormick (1880–1955), lawyer, city councillor, owner and publisher of the *Chicago Tribune* (Fig. 15)⁶. McCormick not only encouraged his subordinates in this activity, but

³ Tribune Tower Residences [real estate announcement updated annually]: <https://tribunetower.com/residences/>.

⁴ Individual artefacts are listed in R. Grossman, *The Tribune rocks*, „Chicago Tribune”, 20 July 1999. See also *World Artifacts on the Tribune Tower's Walls*: <https://www.atlasobscura.com/places/world-artifacts-on-the-tribune-tower-walls>; S. Trexler, *Tribune Tower: A Vertical Museum*, (*Secret Knowledge of Spaces* blog) <https://secretknowledgeofspaces.wordpress.com/2018/06/18/tribune-tower-a-vertical-museum/> and Chicago Tribune interactive guide: *Explore the rocks, bricks and other artifacts on Tribune Tower's walls (interactive guide)*, „Chicago Tribune”, 15 August 2015 (accessed: 15.11.2022).

⁵ A.J. Wharton, *The Tribune Tower: Spolia as Despoliation*, in: *Reuse Value: Spolia and Appropriation in Art and Architecture from Constantine to Sherrie Levine*, ed. R. Brilliant, D. Kinney, London and New York 2011, p. 190 (based on material from the Chicago Tribune 'Bethlehem' Archive).

⁶ R.N. Smith, *The Colonel: The Life and Legend of Robert R. McCormick, 1880-1955*, Evanston 2003.

personally initiated it. In 1915, he brought back fragments of detail from the medieval Cathedral of St Martin in Ypres, Belgium, and the town hall in Arras. When the skyscraper was being built, McCormick decided to enrich decoratively façade. In 1923, he sent an instruction to his correspondents: 'If you can get stones about six inches square from such buildings as the Law Courts of Dublin, the Parthenon at Athens, St. Sophia Cathedral, or any other famous cathedral or palace or ruin – perhaps a piece of one of the pyramids – send them in'⁷. Thus, objects with sides up to three times the suggested 15 cm began to arrive in large numbers.

In recent years, a fraction of the Berlin Wall and a section of the steel structure from the World Trade Center were embedded. A total of 150 different types of architectural and natural artefacts were collected. The origin of the individual details is indicated by inscriptions. However mistakes were not avoided. A limestone shard from the Great Pyramid of Giza was described as coming from Gaza. Eventually the mistake was spotted and the error corrected⁸. While it is not ethically questionable to incorporate into the building some architectural memorabilia and artefacts from domestic resources such as a fragment of rock from Mount McKinley in Denali National Park in Alaska, petrified wood from Redwood National Park, a stone block from the White House in Washington DC, a stone tile from Abraham Lincoln's tomb in Springfield, a detail from the Independence Hall in Philadelphia or a limestone block from the Alamo Mission building in San Antonio, all of which are domestic resources, or even a stone from Antarctica, other cases raise controversy. Some artefacts were acquired illegally, without the knowledge or will of their owners. Some fragments were purchased, for example from the workmen who carried out repairs to the dome of St Peter's

Basilica and the Clementine Hall of the Apostolic Palace in Vatican⁹. Not all of the artefacts were embedded into the face of the façade; many were stored in McCormick's small museum on the upper floor of his skyscraper. Suppliers generally felt honoured to help the press magnate build his collection. A Finnish diplomat smuggled from Moscow some bricks originating from the Kremlin¹⁰. McCormick's friend Henry D. Lloyd brought from Petra a split of red and yellowish-grey sandstone¹¹. Middle East correspondent Arthur Veysey sent stones from the Valley of Elah with the information that he did not know what size stone David threw at Goliath, so he sends different sizes¹².

However, not everyone was enthusiastic about McCormick's idea. Justin D. Hartford, editor of *The Portsmouth Herald* in New Hampshire, having read a call for a piece of artefact from Fort William and Mary in New Castle, replied ironically: 'I am not over enthusiastic about such operations as we all realize that if such a practice became general there would be nothing left of any of the old historical landmarks throughout the country. If you would settle for some fine white beach sand from any one of our nationally known bathing beaches, to use as a part of some of your concrete mix, we would be glad to accommodate you. We do not, however, feel like aiding anyone in dismantling our historical landmarks'¹³.

Eventually, the coveted piece was acquired by a different route and now adorns the wall of the skyscraper facing Illinois Street.

A detail from the Wawel Royal Castle fills a niche in the upper left corner of the main entrance to the building. Between the two revolving doors, on the other hand, there is a stone cannonball from Pevensey Castle – a medieval fortress in

⁷ B. Kamin, *Cubs, Sox bricks on Tribune Tower to honour North Side-South Side rivalry*, „Chicago Tribune”, 14 August 2015.

⁸ A.J. Wharton, op. cit., p. 185 and caption under Fig. 9.4 at p. 186.

⁹ R. Grossman, op. cit.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ A.J. Wharton, op. cit., p. 188.

¹² R. Grossman, op. cit.

¹³ A.J. Wharton, op. cit., p. 189.

England¹⁴. The antithetical recess to the right of the entrance remains empty (Fig. 16–19).

The artefact was brought from Poland, probably in 1925, and was placed on a marble base with a gilded inscription: WAWEL / CASTLE / POLAND as a visual tribute to the Polish residents of Chicago, the largest population of Poles outside Poland¹⁵. According to Ron Grossman, it was delivered by a team of Polish boxers who came to Chicago to take part in the Golden Gloves tournament¹⁶. It has since then been referred to as a column. In fact, it is half of a two-ball baluster without plinth carved from sandstone, which was part of the baluster balustrade. It is probably an original detail that was replaced with a new one and then abandoned due to damage, or that served as a restoration model during the restoration and reconstruction works carried out on the Wawel Hill since 1916. The restored balusters in the cloisters and external stairs of the arcade courtyard of the Wawel Castle have a narrower constriction in the area of the missing plinth (Fig. 20–21). On the other hand, the balusters in front of the Coat of Arms Gate, erected between 1920 and 1922 to a design by Adolf Szyszko-Bohusz, are more massive (Fig. 22–23)¹⁷.

What are these artefacts collected from fifty states in America and around the world on the walls of Tribune Tower? They are certainly not trophies or emotional souvenirs resembling items brought back from travel destinations. Nor do they form the ideological basis of the journal's building, as they weren't built into its foundation or deposited as a deed of erection. They can be seen as an expression of the bond with the global cultural heritage of humanity. Some of them are a kind of relic, like stones from battlefields (Bunker Hill, Alamo, Fort Sumter, Little Bighorn, Pearl Harbour, Omaha Beach), consecrated places (St. Peter's Basilica, the cathedrals of Paris, Rouen, Cologne, Vienna and Trondheim) and holy sites (Grotto of the Nativity of Christ in Bethlehem). They are all expressions of national identity and historical memory, visualised in public area. But they can also be a manifestation of hubris and megalomania, a conviction that the tower of the *Chicago Tribune* newspaper surpasses all the world's buildings and consolidates their values. The actual intentions of Robert R. McCormick, the ideological creator of this concept, will probably never be known, although they obviously fused together in the melting pot of this cosmopolitan city.

¹⁴ *Pevensey Castle Cannonball Display, Chicago Tribune Building*, „American Legion”, 6 September 2021 <https://www.legion.org/memorials/253567/pevensey-castle-cannonball-display-chicago-tribune-building> (accessed: 15.11.2022).

¹⁵ J. Peters, *Why the Chicago Tribune Tower is Not Just Another Skyscraper*, „medium.com”, 29 March 2018 https://medium.com/@julie_52338/why-the-chicago-tribune-tower-is-not-just-another-skyscraper-8fbc6a784eb (accessed: 15 November 2022).

¹⁶ R. Grossman, op. cit. Information provided by Grossman could not be verified. The participation of Polish boxers in the tournament is not reported in *I-szy polski rocznik sportowy 1925* [The First Polish Sports Yearbook 1925], ed. M. Orłowicz, Warszawa 1925.

¹⁷ P. M. Stępień, *Rekonstrukcja i kreacja w odnowie zamku na Wawelu* [Reconstruction and creation in the restoration of Wawel Castle], „Ochrona Zabytków”, 2007, no. 2, p. 35.

Bibliography

- Awards in Architects competition for new Tribune Building*, „Chicago Tribune”, 3 December 1922
- Explore the rocks, bricks and other artefacts on Tribune Tower's walls (interactive guide)*, „Chicago Tribune”, 15 November 2015
- Grossman R., *The Tribune rocks*, „Chicago Tribune”, 20 July 1999
- Kamin B., *Cubs, Sox bricks on Tribune Tower to honour North Side-South Side rivalry*, „Chicago Tribune”, 14 August 2015
- Kamin B., Ori R., *Developers plan city's second-tallest skyscraper next to new Tribune Tower condos*, „Chicago Tribune”, 17 April 2018
- Peters J., *Why the Chicago Tribune Tower is Not Just Another Skyscraper*, „medium.com”, 29 March 2018 https://medium.com/@julie_52338/why-the-chicago-tribune-tower-is-not-just-another-skyscraper-8fbc6a784eb
- Pevensey Castle Cannonball Display, Chicago Tribune Building*, „American Legion”, 6 September 2021 <https://www.legion.org/memorials/253567/pevensey-castle-cannonball-display-chicago-tribune-building>
- Sadaj E., *Siedziba Chicago Tribune idzie pod młotek. W jej murach kamienie ze słynnych budowli z całego świata, w tym z Wawelu*, „Deon 24: portal Radia Deon”, 11 October 2015, <https://deon24.com/2015/10/11/siedziba-chicago-tribune-idzie-pod-młotek-w-jej-murach-kamienie-ze-słynnych-budowli-z-calego-swiata/>
- Smith R.N., *The Colonel: The Life and Legend of Robert R. McCormick, 1880-1955*, Evanston 2003
- Stępień P. M., *Rekonstrukcja i kreacja w odnowie zamku na Wawelu*, „Ochrona Zabytków”, 2007, no. 2
- Trexler S., *Tribune Tower: A Vertical Museum*, (*Secret Knowledge of Spaces* blog) <https://secretknowledgeofspaces.wordpress.com/2018/06/18/tribune-tower-a-vertical-museum/>
- Tribune Tower Residences [announcement of the real estate developer updated each year]: <https://tribunetower.com/residences/>
- Wharton A. J., *The Tribune Tower: Spolia as Despoliation*, in: *Reuse Value: Spolia and Appropriation in Art and Architecture from Constantine to Sherrie Levine*, ed. R. Brilliant, D. Kinney, London and New York 2011
- World Artifacts on the Tribune Tower's Walls*, <https://www.atlasobscura.com/places/world-artifacts-on-the-tribune-tower-walls>